

BÜRKÜT

Türk Dünyası Dergisi

BÜRKÜT

Journal of Turkish World

www.burkutdergisi.com

Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 14.05.2026

Makale Kabul Tarihi: 01.06.2026

Yağmur, Ş. K. ve Çelik, N. (2026). Türkçe ve İngilizce beşik şarkılarının incelenmesi. *Bürküt Türk Dünyası Dergisi*, 5(1), 85-104. <http://dx.doi.org/10.56210/burkut86>

TÜRKÇE VE İNGİLİZCE BEŞİK ŞARKILARININ İNCELENMESİ

Öğr. Gör. Dr. Şirin Kübra YAĞMUR

Ankara Medipol Üniversitesi sirin.yagmur@ankamedipol.edu.tr ORCID

Dr. Nilgün ÇELİK

Paris Eğitim Ataşeliği, celiknilgun06@gmail.com ORCID

Öz

Beşik şarkıları, dünya genelinde farklı kültürlerde anneler tarafından bebeklerine söylenen özel şarkılardır. Dünya üzerinde var olan toplumlarda ve dillerde anne ile bebek arasındaki ilk sözlü iletişimi sağlayan ninnilerdir. Bu şarkılar hem bebeklerin rahatlamasına hem de annelerin hissettiği sevgi ve bağlılık duygularını ifade etmelerine yardımcı olmaktadır. Ninni ile bebeğin dille ilk tanışması sağlanmaktadır. Bu makale, İngilizce ve Türkçe beşik şarkılarının karşılaştırmalı bir incelemesini yapmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda sözlü kültürün önemli bir ürünü olan ninnilerin Türkçe ve İngilizce kelime kökeni incelenmeye çalışılırken Türkçe ve İngilizce ninnilere örnekler verilmiştir. Bu inceleme, bu iki farklı kültürün beşik şarkılarının içerdiği duygusal, kültürel ve dilsel öğeleri anlamamıza yardımcı olmaktadır. Bu amaçla yerli ve yabancı literatür taranarak İngilizce ninni sözleri Türkçeye çevrilmiş ve ninniler ile ilgili kültürel açıklamalar verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Ninni, sözlü kültür, karşılaştırmalı analiz, çocuk edebiyatı.

AN ANALYSIS OF TURKISH AND ENGLISH LULLABIES

Abstract

Lullabies are special songs sung by mothers to their babies across different cultures around the world. They serve as the first form of verbal communication between mother and infant in various societies and languages. These songs not only help soothe babies but also enable mothers to express their feelings of love and attachment. Lullabies play a crucial role in introducing language to infants. This study aims to conduct a comparative analysis of Turkish and English lullabies. In line with this aim, while examining the etymology of lullabies as an important product of oral tradition, examples from both Turkish and English lullabies are presented. This analysis helps us better understand the emotional, cultural, and linguistic elements embedded in lullabies from these two different cultures. For this purpose, both national and international literature have been reviewed, English lullabies have been translated into Turkish, and cultural explanations related to lullabies have been provided.

Keywords: Lullaby, oral tradition, comparative analysis, children's literature.

Bürküt Türk Dünyası Dergisi, 5(1), 2026, 85-104, TÜRKİYE

Ø. Giriş

Beşik şarkıları veya ninniler, dünya çapında kültürel zenginliğin bir parçası olan önemli folklor ürünleridir. Bu sözlü kültür eserleri, insanların sosyal bağlarını ve insani değerlerini yansıtan, ulusal kimliğin bir parçası olarak kabul edilen özel eserlerdir. Bu bağlam içinde ninniler ilişkilerin gerçek yansıması olarak insani ve sosyal değerleri içeren yüzyıllar boyunca oluşmuş çeşitliliği korumak için nesilden nesile aktarılan sözlü kültür ürünleridir.

Ninnilerin önemi ve etkisi oldukça çeşitlidir ve çeşitli açılardan incelenebilir. İlk olarak, ninnilerin temel işlevi, bebeklerin uykuya dalmasına yardımcı olmaktır. Bu melodi ve ritimleriyle birlikte huzur ve rahatlama sağlayarak bebeklerin sakinleşmesini ve uykuya geçişini kolaylaştırmaktadır. Bu yönüyle, ninniler bebeklerin günlük rutinlerinin önemli bir parçası durumuna gelmekte ve aile içindeki bağların güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. İkinci olarak, ninniler annelerin çocuklarına olan sevgi, şefkat ve dileklerini ifade etmenin bir yolu olarak görülebilir. Anneler, çocuklarının mutluluğu ve refahı için içten dileklerini bu şarkılar aracılığıyla aktarır ve bu da annelerle çocukları arasındaki duygusal bağı güçlendirmektedir. Üçüncü olarak, ninniler ulusal kimliğin ve kültürel mirasın bir parçası olarak görülebilir. Her kültürde farklı ninni türleri bulunmakta ve bu şarkılar genellikle geleneksel müzikal ve edebî öğeleri içermektedir. Bu yönüyle, ninniler ulusal kimliğin bir ifadesi olarak kabul edilmekte ve bir toplumun kültürel zenginliğini yansıtmaktadır. Ayrıca ninnilerde kullanılan dil ve müzikal öğeler, edebî ve müzikal lirizmin zenginliğini ortaya koymakta ve bu da ninnilerin sanatsal bir değere sahip olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, ninniler sadece bebeklerin uykuya dalmasına yardımcı olan şarkılar değil, aynı zamanda annelerin duygularını ifade etmelerinin bir yolu ve kültürel mirasın bir parçasıdır. Bu şarkılar, aile içi ilişkilerin güçlenmesine, duygusal bağların pekiştirilmesine ve kültürel kimliğin korunmasına katkıda bulmaktadır. Bu nedenle, ninnilerin önemi ve etkisi, kültürel ve duygusal bağlamda derindir ve evrensel bir insan deneyiminin parçası olarak değerlendirilebilir. Ninniler birçok kültürde eski çağlardan beri var olan kültür değeridir. Annelerin çocuklarını uyutmak için söyledikleri ninniler, sözlü kültürün aktarıcısı olarak görülmektedir. Özellikle kadınlar tarafından söylenen ezgili ninniler, söyleyenin duygu ve düşüncesini aktarırken, içinde yaşanan toplumun kültürel değerlerini de yansıtmaktadır. Bunun yanı sıra, anne ile çocuğu arasındaki iletişimin güçlenmesine katkı sağlayarak kişilerarası iletişimin sağlıklı biçimde sürdürülmesine yardımcı olmaktadır. Böylelikle ninniler; kültürel değerlerin ve geleneklerin iletişimle beslenerek sürdürülebilirliğini sağlamaktadır.

1. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, sözlü kültürün en eski ve evrensel ürünlerinden biri olan ninnilerin, Türkçe ve İngilizce dillerindeki etimolojik kökenlerini ve kültürel işlevlerini karşılaştırmalı bir bakış açısıyla ortaya koymaktır.

Bu temel amaç doğrultusunda şu alt hedeflere odaklanılmıştır:

- Türkçe “ninni” ve İngilizce “lullaby” kavramlarının dilbilimsel gelişim süreçlerini incelemek,
- Her iki kültürden seçilen örnek ninniler üzerinden ortak ve ayrışan temaları analiz etmek,
- Ninnilerin bebeklerin dil gelişimi ve kültürel kimlik kazanımındaki rolünü iki farklı toplum özelinde değerlendirmek.

2. Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışma için İngilizce ve Türkçe beşik şarkıları seçilmiş ve bu şarkılar üzerinden karşılaştırmalı bir değerlendirme yapılmıştır. Bu çalışmada, tarama modeli kullanılmış; yerli ve yabancı kaynaklardan elde edilen veriler sistematik olarak taranmıştır. Toplanan dokümanlar, konunun içeriğine göre düzenlenmiş ve analiz edilerek raporlanmıştır.

Her iki dilde geleneksel ve popüler olan örnekler seçilmiş ve bu örneklerin sözleri, tema ve duygu durumları karşılaştırmalı bir biçimde incelenmiştir. Beşik şarkılarının hem İngilizce hem de Türkçe versiyonları üzerinde yapılan bu karşılaştırmalı analiz, şarkıların içeriğinin ve ifade ettiği duyguların farklılıklarını ve benzerliklerini belirlemeye yönelik olmuştur. İngilizce ve Türkçe beşik şarkılarının sözlerindeki temaların ve duygusal tonların karşılaştırmalı olarak incelenmesi, dil ve kültür arasındaki etkileşimin derinliğini ve çeşitliliğini ortaya koymaktadır.

Bu karşılaştırmalı analiz, beşik şarkılarının dil ve kültür arasındaki bağlantılarını anlamak için önemli bir kaynak sağlamaktadır. İngilizce ve Türkçe beşik şarkıları arasındaki benzerlikler ve farklılıklar, dil ve kültürler arası iletişimin karmaşıklığını ve zenginliğini vurgulamaktadır.

2.1. Çalışmanın İnceleme Nesnesi

Çalışmanın inceleme nesnesini, Türkçe ve İngilizce ninniler arasından seçilen toplam (4 Türkçe, 4 İngilizce olmak üzere 8 ninni) oluşturmaktadır. Ninni örnekleri belirlenirken aşağıdaki ölçütler dikkate alınmıştır:

- Geleneksel ve yaygın olarak biliniyor olması,
- Yazılı ve güvenilir kaynaklarda yer alması,
- Kültürel temsiliyet gücüne sahip olması,
- İçerik bakımından analiz edilebilir nitelikte olması.

Türkçe ninniler, halk edebiyatı derlemeleri ve akademik kaynaklardan; İngilizce ninniler ise geleneksel nursery rhyme koleksiyonları ve literatürde sıkça atıf yapılan örnekler arasından seçilmiştir.

2.2. Veri Toplama Süreci

Çalışmada veriler, yerli ve yabancı literatür taranarak elde edilmiştir. Ninnilere ait metinler kitaplar, akademik makaleler ve güvenilir dijital arşivlerden temin edilmiştir. İngilizce ninni metinleri araştırmacı tarafından Türkçeye çevrilmiş ve çeviri sürecinde anlam bütünlüğünün korunmasına özen gösterilmiştir.

2.3. Veri Analizi

Toplanan veriler, tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Bu kapsamda ninniler aşağıdaki kategoriler çerçevesinde incelenmiştir:

- Tematik içerik: sevgi, koruma, gelecek beklentisi, ödül / ceza, dinî / manevi unsurlar,
- Dilsel özellikler: tekrar, ses yansımaları ifadeler, basit söz dizimi,
- Duygusal ton: sakinleştirici, umut verici, koruyucu,
- Kültürel öğeler: aile yapısı, doğa imgeleri, toplumsal değerler.

Analiz sürecinde öncelikle her ninni ayrı ayrı değerlendirilmiş, ardından Türkçe ve İngilizce ninniler arasında karşılaştırmalı bir değerlendirme yapılmıştır. Elde edilen bulgular benzerlikler ve farklılıklar temelinde yorumlanmıştır.

3. Tarihsel Süreç İçerisinde Ninni Kavramı

“Ninni” kavramı, birçok kültürde farklı biçimlerde ifade edilen ve evrim geçiren bir şarkı türüdür. Annelere, bakıcılara veya büyükannelere özgü, genellikle bebekleri uyutmak ve sakinleştirmek amacıyla söylenen melodik şiirlerdir. Ninniler, genellikle bebeklerin uykuya dalmalarını kolaylaştırmak için kullanılan özel bir sözlü geleneği temsil etmektedir. Demir ve Demir’in (2010, s. 15) belirttiği gibi, ninniler bebekleri uyutmanın yanında bebekleri eğlendirmek, onlarla iletişim kurmak ve sevgiyi ifade etmek için de söylenmektedir. Ninniler annelerin ve bakıcıların bebekleri sakinleştirmek ve rahatlatmak için kullandığı özel sözler veya melodik yapılar içerir. Genellikle bu şarkılar, bebeklerin huzurlu ve sakin bir ortama geçiş yapmalarına yardımcı olan melodik ve ritmik bir ezgiye sahiptir. Elçin (1986, s. 271) benzer bir biçimde, ninnilerin süt emen bebekleri veya küçük çocukları uyutmak ve sakinleştirmek amacıyla kullanılan özel şarkılar olduğunu vurgulamaktadır. Çelebioğlu (1995, s. 9) ise ninnilerin bebeklere uygulanan bir tür özel ve kişisel müzikal terapi olduğunu açıkça ifade etmektedir. Bu tanım doğrultusunda ninnilerin, çocuğunu sakinleştirmek ve uyutmak amacıyla özel bir beste eşliğinde icra edildiği görülmektedir. Bu süreçte anne, çocuğu kucağında veya beşikte sallayarak ritmik bir devinim oluşturmakta; böylece çocuğun uykuya geçiş sürecini hızlandırmayı ve kolaylaştırmayı hedeflemektedir. Ninniler anne veya bakıcının o anki duygu dünyasını ve ruh hâlini yansıtan mani formundaki dörtlüklerden oluşur. Bu yapısal özellik, ninnilerin yalnızca bebeklerin uyku düzenini sağlamak ve onları teskin etmekle kalmayıp; aynı zamanda anne ile çocuk arasındaki duygusal etkileşimi pekiştiren özgün bir ritüel niteliği taşıdığını ortaya koymaktadır. Söz konusu tanımlamalar ışığında ninnilerin; çocukların hem fiziksel hem de pedagojik ihtiyaçlarına cevap veren bir müzikal form olduğu söylenebilir. Netice itibarıyla bu eserler, çocuk bakım süreçlerinde ve anne-çocuk bağlanma kuramı çerçevesinde vazgeçilmez bir işlev üstlenmektedir.

Ninniler, kültürel mirasımızın önemli bir parçası olan anonim halk edebiyatı ürünleridir. Kunos’un (1925) ifadesine göre, ninniler bir kültürün, bir toplumun ve bir dönemin ruhunu da yansıtmaktadır. Bu nedenle, ninniler bir toplumun değerlerini, geleneklerini ve duygularını taşıyan önemli birer kültürel miras parçasıdır. Türk edebiyatında ninniler, halk edebiyatı geleneği içinde yaygın olarak kullanılmış olmakla birlikte, klasik Türk edebiyatı sahasında da önemli bir yere sahiptir. Hüsn ü Aşk mesnevisindeki muhammes (tardiye), klasik Türk edebiyatı içinde önemli bir yere sahiptir ve ninni formunda yazılmış en eski şiirlerden biri olarak kabul edilmektedir (Okay & Ayan, 1992). Bu muhammes, Hüsn ve Aşk’ın aynı gece doğduğu ve Aşk’ın beşikte acılar içinde kıvrıldığı bir sahneyi anlatır. Aşk’ın dadısı tarafından okunan bu ninni, onun hüzünlü hikayesini ve acılı serüvenini dile getirirken aynı zamanda ninni formunun klasik Türk edebiyatındaki kullanımını da ortaya koymaktadır. Bu örnekle, klasik Türk edebiyatının ninni türünde de eserler ürettiği ve bu türün zenginliğine katkı sağladığı görülmektedir. Şeyh Galib’in muhammesi, ninni geleneğinin klasik edebiyat içindeki izlerini taşıırken, aynı zamanda bu türün klasik edebiyattaki yerini belirleyen önemli bir örnek olarak kabul edilmektedir.

Ninni, Türk edebiyatının önemli bir parçası olarak kabul edilir ve farklı Türk topluluklarında benzer adlarla anılır. Örneğin, Kaşgarlı Mahmud'un *Divanü Lugati't-Türk* adlı eserinin 1999 tarihli çevirisine göre, eserde "balu balu" olarak adlandırılan ninni, diğer Türk boylarında da benzer adlar almıştır. Azerbaycan Türkleri'nin "laylay", Çağatay Türkleri'nin "elle", Çuvaşlar'ın "nenne", Kazak Türkleri'nin "beşik jırı, bişik cırı, bişik türküsü, eldim, eldiy", Kerkük Türkmenleri'nin "leyle, leylev, leyley", Kırım Türkleri'nin "ayya (nanıy)", Türkmenler'in "alley (hû - di), huv di, höv dü, huv du, hu di (Allah de)", Başkurtlar'ın "söngildök yırı", Kırgızlar'ın "aldehy - aldehy, beşik ırları", Kosova Türkleri'nin "nina", Özbekler'in "önlö", Tatarlar'ın "bişik (böllü, cırı)", Uygur Türkleri'nin "öllöy" biçiminde ifade ettikleri görülür. Ülkemizdeki Farsak boyları ise "nenni" kelimesini kullanmaktadırlar (Farsakoğlu, 2006, s. 9). Bu farklı adlandırmalar, ninninin Türk kültüründe ve edebiyatında ne kadar yaygın ve önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. "Ninni" kelimesinin Anadolu Türkçesinde "nennen yapmak" fiilinden türediği bilgisi (Karakaya, 2014), bu kavramın kökeni hakkında bazı ipuçları sağlar. "Nennen yapmak" fiili, bebekleri sakinleştirmek veya uyutmak için yapılan şarkı söyleme eylemini ifade etmektedir. Bu bağlamda, "ninni" kelimesinin kökeni, çocukların uykuya dalmalarına yardımcı olmak için annelerin yaptığı sakinleştirici şarkıların adı olarak ortaya çıkmış olabilir. Türkiye'deki akademik çevreler, ninni kelimesinin kökenini farklı kelime ya da kelime gruplarına dayandırmış olsa da genellikle çocukların ses çıkarmalarını taklit eden bu şarkıların evrensel bir özelliğe sahip olduğunu kabul etmektedir. Böylece, ninni kavramı, Türk kültüründe bebek bakımı ve çocuk yetiştirme pratiğinin önemli bir parçası olarak kabul edilmekte ve çeşitli topluluklarda benzer ama farklı adlandırmalarla ifade edilmektedir.

Her dilin kendine özgü bir yapıya sahip olduğu ve bir ülkenin kültürünü, alışkanlıklarını ve bireysel kimliğini yansıttığı doğrudur. Dil, bir toplumun tarihini, değerlerini, inançlarını ve yaşam tarzını yansıtan önemli bir araçtır. Anadil, bireyin kimliğinin ve kültürel bağlarının temelini oluşturmaktadır ve bu nedenle anadilin öğrenilmesi ve korunması büyük önem taşımaktadır. Ninniler, her dil ve kültürde kendine özgü bir konuma sahiptir. Cass-Beggs (1969) her toplumun, kendi karakteristik özelliklerini ve duygu dünyasını yansıtan özgün bir ninni geleneğine sahip olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda ninniler; dil, müzik ve söz unsurları aracılığıyla kültürel kimliğin temel birer ifadesi olarak ele alınmaktadır. Neticede ninnilerin sergilediği bu çeşitlilik ve zenginlik, ilgili kültürün benzersiz yapısını ve sosyokültürel derinliğini doğrudan yansıtmaktadır.

Ninnilerin kökenleri gerçekten de çok eski zamanlara dayanmaktadır. İnsanlık tarihi boyunca, anneler veya bakıcılar, bebeklerin sakinleşmesine ve uyumasına yardımcı olmak için özel şarkılar söylemişlerdir. Antik dönemlerde, bu tür ninniler basit melodiler ve tekrarlanan sözlerle karakterizedir ve genellikle bebeklerin uyumasını kolaylaştırmak amacıyla kullanılmıştır. Orta Çağ ve Rönesans dönemlerinde, ninniler müziğin ve kültürün bir parçası olarak evrim geçirmiştir. Bu dönemde, ninniler genellikle dini temalara sahip olup, bebekleri sakinleştirmek ve uyutmak için kullanılmıştır. Kilise tarafından da desteklenen bu ninniler, çocukların ruhsal ve duygusal gelişimine katkıda bulunmak amacıyla önemli bir rol oynamıştır. Karagöz ve İşcan'ın (2016) belirttiği gibi, ninnilerin tarihi geçmişi oldukça zengin ve çeşitlidir. Her dönemde, farklı kültürlerde ve toplumlarda farklı ninni gelenekleri ve tarzları gelişmiştir. Ancak, temel amaçları her zaman aynı kalmıştır: Bebeklerin huzur ve sakinlik bulmasına yardımcı olmak ve onları uyutmak. 18. ve 19. yüzyıl, ninnilerin gelişimi ve çeşitlenmesi açısından oldukça önemli bir dönemdir. Bu dönemde, ninnilerin klasik müzik sahnesinde yer almaya başladığı görülmektedir. Özellikle Avrupa'da, bazı ünlü bestecilerin ninni türünde eserler bestelediği bilinmektedir. Bu

besteciler, ninni formunu klasik müziğin estetik ve teknik zenginliğiyle birleştirerek dikkat çekici eserler ortaya koymuşlardır. Bu dönemde, özellikle lüks sınıf aileler arasında, ninnilerin daha karmaşık ve müzikal açıdan zengin bir duruma geldiği gözlemlenmiştir (Gelişli & Yazıcı, 2016).

Zengin ailelerin çocukları için özel olarak bestelenen ninniler, dönemin müzikal ve kültürel ortamının bir yansıması olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde ninnilerin söz ve tema açısından çeşitlendiği görülmektedir. Artan sanat ve edebiyat hareketleri, ninnilerin içeriklerinin daha derin ve çeşitli olmasına katkıda bulunmuştur. Böylece, ninniler sadece çocukların uykuya dalmasını sağlayan basit melodi ve sözlerden daha fazlasını ifade etmeye başlamıştır. Bu dönemde gelişen ninni geleneği, günümüze kadar uzanan zengin bir miras oluşturmuştur. 20. yüzyılın başlarından itibaren, ninnilerin popülerliği ve yaygınlığı giderek artmıştır. Modernleşme süreci, iletişim ve kültürel etkileşimin artmasıyla birlikte, ninniler daha geniş bir kitleye ulaşmış ve daha popüler bir nitelik kazanmıştır. Geleneksel ninnilerin yanı sıra, çağdaş ninniler de ortaya çıkmıştır ve bu ninniler genellikle modern yaşam tarzına uygun olarak yeniden düzenlenmiş veya üretilmiştir. Aileler ve bakıcılar, ninnilerin bebek bakımının önemli bir parçası olduğunu kabul etmişlerdir.

Günümüzde, medya ve eğlence sektörü, televizyon programları, çocuk şarkıcıları ve dijital platformlar aracılığıyla daha fazla ninni sunmaktadır. Bu, ninnilerin yaygınlığını ve erişilebilirliğini artırmıştır. Ayrıca çeşitli kültürlerde geleneksel ninnilerin yanı sıra yeni ninniler de üretilmektedir. Bu yeni ninniler, çağdaş yaşamın getirdiği zorluklara veya eğlenceli konulara odaklanarak geleneksel ninni geleneğini yeniden şekillendirebilir veya genişletebilir. Bu şarkılar, kültürler arasında farklılıklar gösterebilir ancak bebek bakımının evrensel bir parçasıdır ve tarih boyunca varlığını sürdürmüştür.

4. Ninni Kavramıyla İlgili Tanımlamalar

“Ninni” kelimesinin Türkçeye hangi dilden ve hangi kelime kökünden türediği konusu kesin olarak bilinmemektedir. Ancak, dilbilimciler ve araştırmacılar bu konuda çeşitli teoriler ileri sürmüşlerdir. Alptekin’e (1990) göre, “ninni” kelimesi, çocuk dilinde ses taklidi olarak doğmuş bir kelime olabilir. Bu teoriye göre, bebeklerin uykuya dalmalarını sağlamak veya sakinleştirmek amacıyla kullanılan şarkıların sözlerindeki seslerin taklidini içeren bir kelime olarak “ninni” kelimesi kullanılmış olabilir. Ninniler, Türk edebiyatı ve geleneksel müzik geleneğinde önemli bir yere sahiptir ve genellikle çocuk ve anne arasındaki duygusal bağın ifadesi olarak kabul edilmektedir. Türk kültüründe, ninniler genellikle aile içinde dilden dile aktarılan sözlü bir geleneğin parçasıdır (Şimşek, 2016). Ninni kelimesinin etimolojik kökeni ve kültürel aidiyeti üzerine Türkiye’deki akademik çevrelerde farklı yaklaşımlar mevcuttur. Bazı araştırmacılar sözcüğün kökenini İtalyanca gibi Batı dillerine dayandırırken, diğerleri Doğu dillerinden türediği tezini savunmaktadır. Günümüzde bu konuda kesin bir uzlaşma sağlanamamış olsa da kelimenin etimolojisi üzerine bilimsel tartışmalar devam etmektedir (Yaltrık, 2013). Öte yandan, ninnilerin kültürel ve tarihsel kökenlerini inceleyen bazı araştırmacılar, Sümerlilerdeki tanrıça İnanna’nın (Ninni’nin) önemine dikkat çekmişlerdir. İnanna’nın mitolojideki rolü ve etkisi, ninnilerin Anadolu’daki yaygınlığı ve türkülerle ninniler arasındaki işlevsel bağlantılar incelendiğinde önemli bir konu olarak ele alınmıştır. Bu bağlamda, ninnilerin kökenlerini ve kültürel önemini anlamak için Sümer mitolojisine ve eski Anadolu kültürüne yapılan araştırmalar önemli bir ipucu sağlayabilir (Yaltrık, 2013). Karacaoğlan’ın dördülüğünde geçen “nen eylemek” ifadesi, Anadolu’da önemli bir yer tutan ve kültürel bir miras olarak kabul edilen bir ifadedir. Bu dördlük, Türk halk edebiyatının en önemli şairlerinden biri olan Karacaoğlan’a aittir ve döneminin sosyal ve kültürel dokusunu yansıtan önemli bir örnektir (Cunbur, 2001, s. 44):

*“Mestanedir Karacaoğlan mestane,
Güzel olan gül gönderir dostuna,
Yatır beni kız dizinin üstüne,
Nen eyle de kaşın gözün süzerek”*

Dörtlükte geçen “nen eylemek” ifadesi, bebekleri sakinleştirmek ve uyutmak için söylenen ninnilerin geleneksel bir parçası olan “nen” kelimesine atıfta bulunmaktadır. “Nen eylemek”, bebeklere ninni söylemek ve onları sakinleştirmek anlamına gelir. Karacaoğlan’ın dörtlüğünde, bu ifade sevgiliye hitaben kullanılmaktadır. Şair, sevgilisinden kendisini sakinleştirmesini, huzura ermesini ve onun şefkatli bakışları altında huzur bulmasını istemektedir. Bu dörtlük, Karacaoğlan’ın eserlerinde sıkça görülen doğaçlama ve duygusal derinlikle dolu bir üsluba sahiptir. Dolayısıyla, “nen eylemek” ifadesi, Türk edebiyatının ve kültürünün önemli bir parçası olan ninnilerin ve şairane ifadelerin bir örneğini temsil etmektedir.

“Nen eylemek” ifadesi, Türk ninnilerinin ve halk kültürünün önemli bir parçası olan “nenni” geleneğine işaret etmektedir (Coşkun, 2013). Türkçede “nenni” kelimesi, bebekleri sakinleştirmek ve uyutmak için söylenen şarkı ya da ezgileri ifade eder. Halk ağzında ise “nen” veya “nennen” biçiminde kullanılır. Bu ifade, Anadolu’nun çeşitli yörelerinde yaygın olarak kullanılmış ve ninni geleneğinin bir parçası olmuştur. Anadolu’nun farklı bölgelerinde, ninni söyleme eylemi çeşitli ifadelerle tanımlanmıştır. Örneğin, bazı yörelerde “nenni çalmak”, bazılarında “nenni demek”, bazılarında ise “nennen demek” olarak kullanılmıştır. Bu ifadeler, Türk halk kültüründe bebek bakımı ve iletişimde önemli bir yer tutan ninni geleneğinin farklı yönlerini ve çeşitliliklerini yansıtmaktadır (Yaltırık, 2013). Bu bağlamda, “nen eylemek” ifadesi, Türkçenin zenginliğini ve çeşitliliğini yansıtan bir örnektir.

Ahmet Vefik Paşa, “Lehce-i Osmani” adlı sözlüğünde (1876) ninni tanımının “çocukları uyutmak için söylenen şarkı” biçiminde olması, o dönemde ninnilerin yaygın kullanımının ve fonksiyonunun bir yansımasıdır. Osmanlı İmparatorluğu Dönemi’nde, ninniler sıkça kullanılan ve önemli bir kültürel pratikti. Ahmet Vefik Paşa’nın ninni tanımlama biçimi, Osmanlı toplumunda ninnilerin yaygın bir uygulama olduğunu ve çocuk bakımının önemli bir parçasını oluşturduğunu göstermektedir. Ayrıca, bu tanım, dönemin dilbilim çalışmalarına ve dilin derlenmesiyle ilgili çabalarına da bir örnek teşkil eder. Paşa’nın “Lehce-i Osmani” sözlüğü, Osmanlı Türkçesi üzerine yapılmış önemli bir kaynaktır ve Osmanlı Dönemi’nin dilbilgisini ve kelime dağarcığını anlamak için değerlidir. Ignác Kúnos, “Türkçe Ninniler” kitabında “Ninni, yalnız evlâd muhabbetine istinâd iden ve bir Türk için dinlenmesinde da’imâ sevim mevcûd olan eş’âr ve nagamât-ı beytiyyedendir. Her Türk anası bunu hiç talîm itmeden ezberler, okur ve kendi ihtisâsâtına göre besteler.” biçiminde bir açıklamada bulunarak Türk kültüründeki önemine değinmiştir (Kunos, 1925, s. 3). Ignác Kúnos’un “Türkçe Ninniler” kitabında yaptığı bu açıklama, Türk kültüründeki ninnilerin önemine vurgu yapmaktadır. Kúnos, ninnilerin, yalnızca evlat sevgisine dayalı olduğunu ve her Türk için dinlendiğinde hoş bir his uyandıran şiirler ve melodiler olduğunu ifade etmektedir. Bu açıklama, ninnilerin Türk kültüründeki derin köklerine ve anlamına işaret etmektedir. Kúnos’un belirttiği gibi, her Türk anasının ninnileri, çocuklarına olan sevgi ve şefkati ifade etmenin doğal bir yolu olarak özümseyip ezberlediği ve kendi duygularına ve deneyimlerine göre bestelediği bilinmektedir. Bu durum, ninnilerin Türk toplumunda sadece bir eğlence veya uykuya yardımcı olma aracı olmanın ötesinde annelik ve aile bağlarının derinliğini yansıtan önemli bir kültürel ifade biçimi olduğunu göstermektedir. Kúnos’un bu açıklaması, Türk ninnilerinin yetişkinler arasında da duygusal bir etkiye sahip olduğunu ve Türk

kültürünün önemli bir parçasını oluşturduğunu vurgulamaktadır. Enver Behnan Şapolyo'nun ninnileri tek kıtaya benzetmesi, ninnilerin yapısal özellikleri üzerine bir açıklama olarak değerlendirilebilir. Şapolyo'ya (1938, s. 11) göre ninniler, annelerin çocuklarını uyutmak amacıyla söyledikleri nağmelerdir ve bu nağmeler genellikle bir kıtaya, yani bir dörtlüğe benzer biçimde düzenlenmektedir. Bu tanım, ninnilerin genellikle kısa ve tekrarlı bir yapıya sahip olduğunu vurgulamaktadır. Ninnilerin kısa ve özlü olması, çocukların dikkatini çekmek ve onları sakinleştirmek için etkili bir yöntemdir. Ayrıca ninnilerin tek kıta biçiminde düzenlenmesi, sözlerin ve melodinin basit ve tekrarlanabilir olmasını sağlar, böylece annelerin ve bakıcıların kolaylıkla hatırlayıp çocuklarına söylemesini olanaklı kılar. Şapolyo'nun ninnileri tek kıtaya benzetmesi, ninnilerin yapısal ve işlevsel özelliklerini anlamamıza yardımcı olmaktadır. Böylece, ninnilerin çocukların uykusunu getirmek ve onları sakinleştirmek için nasıl etkili bir araç olduğunu daha iyi anlayabiliriz.

Ninnilerin kökeni ve tarihi oldukça eski dönemlere dayanmaktadır. İlk ninni örneğinin Babil'de MÖ 2000 yılına kadar uzandığı bilinmektedir. Bu döneme ait kil tabletler üzerinde bulunan ninni örnekleri, insanlığın ninnileri binlerce yıl önce kullanmaya başladığını göstermektedir (Perry, 2013). Babil'deki bu erken dönem ninnileri, çocukları sakinleştirmek ve uyutmak amacıyla söylenmiştir. Genellikle melodik ve tekrarlı bir yapıya sahip olan bu ninniler, bebeklerin huzur bulmasına ve uykuya dalmasına yardımcı olmuştur. Kil tabletler üzerinde bulunan bu eski ninni örnekleri, insanların çocuklarını rahatlatmak için melodik şarkılar söyleme geleneğinin tarih öncesi dönemlere kadar uzandığını göstermektedir. Tarih öncesi dönemlerde müziğin işlevi genellikle eğlence amaçlı değil, daha çok dinî törenler, ritüeller ve şamanistik uygulamalar için kullanılıyordu. Müzik, insanlar tarafından doğüstü güçlerle iletişim kurmak, ruhları yatıştırmak veya iyileşme sağlamak gibi amaçlarla kullanılmaktadır. Bu nedenle, müzik genellikle dinle iç içe geçmiştir ve bir tür büyüsel güce sahip olarak görülmüştür. Ancak zamanla insanların doğa üzerindeki egemenliği arttıkça ve toplumsal yapılar karmaşıklaştıkça, müzik de farklı işlevler kazanmıştır. Toplumun değişen ihtiyaçlarına ve yaşam tarzlarına uygun olarak müzik günlük yaşamın bir parçası olmuştur. Bu süreçte, müziğin işlevi ve kullanımı çeşitlenmiştir. Ninnilerin oluşumu da bu dönemde gerçekleşmiş olabilir. Bebeklerin sakinleştirilmesi ve uyutulması için söylenen ninniler, toplumsal yaşamın bir parçası olarak kabul edilmiş olabilir. Bu şarkılar, çocukların huzur bulmasını sağlamak, annelerin ve bakıcıların çocuklarıyla iletişimini güçlendirmek ve aile bağlarını güçlendirmek için kullanılmış olabilir. Dolayısıyla, ninnilerin kökeni, müziğin toplum içindeki evrimsel süreciyle yakından ilişkilidir ve tarih öncesi dönemlerden itibaren varlığını sürdürmüş olabilir.

Sümer kültüründe ninnilerin kökleri, çok eski dönemlere kadar uzanmaktadır. Bilinen en eski ninni örneği, Sümer kralı Shulgi'nin eşi kraliçe Abisimti'nin çocuğu için söylediği ninnidir. Bu ninni, MÖ 2029 ile 1982 yılları arasında yaşamış olan Shulgi dönemine aittir (Perry, 2013). Sümerce kadın, rahibe ve kraliçe anlamına gelen "Nin" sözcüğüyle ilişkilendirilen "ninni", bu dönemde önemli bir ritüel olarak kabul edilmiş olabilir. Sümer mitolojisinde, aşk ve bereket tanrıçası İnanna'nın diğer adlarından biri olan "Nin" sözcüğü, "Nin+Anna" (Göklerin Kraliçesi veya Gök Ana) biçiminde birleşerek "Ninni" olarak ifade edilir. Bu, ninni geleneğinin, İnanna kültü ve tapınma ritüelleriyle de ilişkilendirildiğini gösterir. Sümer metinlerindeki bu tür referanslar, ninnilerin antik dönemlerden beri kültürel ve dinî bir öneme sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Ninnilerin tarihi, bu antik çağlardan günümüze kadar uzanan zengin bir mirası yansıtır. Sümer kültüründeki bu köklü geçmiş, ninnilerin bebeklerin sakinleştirilmesi ve uyutulması gibi temel insan ihtiyaçlarına cevap veren evrensel bir geleneğe dönüşmesine katkıda

bulunmuştur. 4000 yıllık çivi yazılı bu metni Samuel Noah Kramer, *Tarih Sümer'de Başlar* adlı kitabından Muazzez İlmiye Çığ çevirmiştir (Kramer & Çığ, 1990):

“*Usa ŋanu usa ŋanu
usa ŋanu ki dumuŋaše
usa kulu ki dumuŋaše
igi badbadani u kunib
igi gunani šuzu ŋarbi
u eme za malilikani
za mallilil u nagule.
U-a a-u-a”*

“*Ururu şarkımda büyüsiin
Ururu şarkımda kocaman olsun
Irina ağacı gibi sağlam kök salsın
Şakir bitkisi gibi boy atsın
Nehir kenarındaki elma ağaçlarının
uzayan dalları arasında,
Üzerine kollarımı gerecek,
Yatanın üzerine kollarımı gerecek,
Oğlum, uyku seni sarıyor,
Uyku üzerine çökmek üzere,
Gel uyku, gel uyku,
Gel oğlumun olduğu yere,
Acele gel uyku, oğlumun olduğu yere,
Duraksız gözlerini uyut,
Elini renkli gözlerine koy,
Ve ağılayan dili ile,*

*Uykusunu bozdurtma,
O uyku kucağına kaplıca bitkisi
dolduracak,
Ben senin için küçük peynirleri tatlı
yapacağım,
İnsanın şifası olan o küçük peynirleri,
Adamın şifası, ey beyin oğlu,
Ururu-şarkımda ona bir eş vereceğim,
Ona bir eş, bir oğul vereceğim
Dadı, neşeli bir kalp ile konuşacak onunla,
Ben oğluma bir eş alacağım,
O tatlı bir oğul doğuracak ona,
Kadın onun ateşli kucağında yatacak,
Oğlu onun açılmış kollarında yatacak,
Karısı mutlu olacak onunla,
Oğul mutlu olacak onunla,
Genç karısı neşelenecek kucağında,
Oğlu büyüyecek tatlı dizinde,
Karın desteğin olsun,
Oğul payın olsun,
Saçılan arpa gelinin olsun,
Kusu tanrıçası Aşnan seninle olsun,
Koruyucu bir meleğin olsun,
Mutlu günlü bir saltanatın olsun,
Şölenler alnını açık yapsın.”*

Şiirde, bebeğin uykuya dalmaya teşvik edilmesi ve güvenli bir biçimde büyümesi için dileklerde bulunmaktadır. Şiirin yapısı, bebeğin büyüüp güçlenmesi, mutlu bir hayat sürmesi ve aile içinde huzur bulması için dualar içermektedir. Şiirde geçen ifadeler, bebeğin büyümesi ve güçlenmesiyle ilgili doğal imgelerle doludur. Ağaçların kök salması, bitkilerin boy atması ve nehir kenarındaki ağaçların uzun dalları, doğanın gücünü ve büyüme simgelerini temsil eder. Aynı zamanda, bebeğin uyuması ve huzurlu bir biçimde büyümesi için dua eden anne veya bakıcı figürüne atıfta bulunmaktadır. Şiirin sonunda, aile içindeki huzur ve mutluluğa vurgu yapılmaktadır. Karı-koca ve çocuk arasındaki sevgi dolu ilişkilere ve ailedeki her bireyin mutluluğuna dikkat çekilir. Şiir, birçok Mezopotamya kültüründe olduğu gibi, aile değerleri ve birlik içinde yaşamının önemine odaklanmaktadır. Bu şiir, antik dönemlerde ninni geleneğinin varlığını ve önemini gösteren değerli bir örnektir.

Bir başka rivayete göre iki ışık olarak temsil edilen Güneş ve Ay arasındaki kavga, Tanrı'nın Güneş'i tercih etmesiyle sonuçlanırken, Ay'ın Şeytan tohumundan hamile kalması ve Lili'nin doğumu bu hikâyenin temelini oluşturmaktadır. Lili'nin başlangıçta Adem'in eşi olduğu, ancak sonrasında aralarında anlaşmazlıkların ortaya çıktığı belirtilmektedir. Lili'nin eşitlik talebi ve aşkta bile altta kalmayı reddetmesi, onun karakterinin önemli bir yönünü oluşturmaktadır. Anlatılan hikâyeye göre, Lili'nin uzlaşmanın mümkün olmadığını görmesi üzerine Kızıldeniz'in kıyısına yerleşmesi, onun hikâyesinin seyrini belirleyen bir dönüm noktası olarak karşımıza

çıkılmaktadır. Ancak zamanla erkek egemenliğinin artmasıyla birlikte, Lili'nin hikâyesi olumsuz bir biçimde anılmaya başlanır. İftira ve yalanlarla anılan bir figür durumuna gelen Lili'nin, çeşitli coğrafyalarda farklı hikâyelerle anlatılması, onun mitolojik önemini ve kültürel etkisini göstermektedir. Lili'nin yaşamak için küçük çocukları öldürmek zorunda olduğu söylentisi, onun hikâyesinin trajik boyutlarından birini oluşturmaktadır. Ancak bu durumun etkisiyle kadınlar, Lili muskalarını kullanarak çocuklarını korumaya başlamakta, bu da hikâyenin toplumsal ve kültürel bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır (Perry, 2013). Anadolu'da hâlâ devam eden bu gelenek, geçmişin mitolojik figürlerinden kaynaklanan inançlarla derinlemesine köklü bir bağlantıyı yansıtmaktadır. Kara salması, Anadolu halkının korkularından biridir ve bu nedenle bebeklerine yönelik koruma ve kollama isteğini yansıtan önlemler alırlar. Bebeklerinin güvende olması için onlara zarar verme potansiyeline sahip olduğuna inandıkları tinsel ya da doğaüstü varlıklardan kaçınmak için onlar aleyhine olmayan şarkılar söylemek gibi adımlar atarlar. Ninni söylemek, bu bağlamda bebeklerin uykusunu getirirken aynı zamanda koruma sağlama amacını taşır. Anadolu'da ninnilerin söylenmesi sırasında, belki de bilinçaltında, bebeklerin isimlerini anmak, onları korumak için bir tür dua veya koruma çağrısı olarak algılanabilir. Bu durum, Lili'nin soyundan gelen Tanrıça Ninlil'in güçlü ve koruyucu niteliklerinin bir yansıması olabilir. Böylece, Anadolu'daki annelerin ninni söyleme geleneği, geçmişten gelen mitolojik ve kültürel unsurlarla derinlemesine bir biçimde bağlantılıdır ve bebeklerin korunması ve refahı için yapılan duygusal bir eylemi temsil etmektedir.

5. Türk Halk Kültüründe Ninniler

Annelerin ninnileri çocuklarını sallarken veya onları uyutmak için kollarında tutarken söylemesi, bu şarkıların sakinleştirici ve rahatlatıcı etkisini artırmaktadır. Bebeklerin bu hareketle birlikte ninniye duymaları ve annenin yakınlığını hissetmeleri, onların güvende hissetmelerine ve uykuya dalmalarına yardımcı olabilir. Türkçe ninnilerin içerdiği duygusal genişlik, annelerin yaşadığı duygusal deneyimlerin doğrudan bir yansımasıdır. Üzüntü, umut, sevgi, özlem, yalnızlık ve acı gibi çeşitli duygular, ninniler aracılığıyla ifade edilmekte ve çocuklara iletilmektedir. Bu eserler; masal, fabl ve efsane unsurlarıyla zenginleşerek çocuğun bilişsel gelişimini ve dil edinimini destekleyen ilk sözlü edebiyat ürünleridir.

Tarihsel süreçte Anadolu kadını için ninniler, toplumsal kısıtlamalar nedeniyle doğrudan ifade edilemeyen duygu, arzu ve sistem eleştirilerinin aktarıldığı stratejik bir “kişisel ifade alanı” olarak görülmüştür. Bu bağlamda ninniler, annenin hem kendi çocukluk anılarını hem de güncel deneyimlerini harmanladığı psikolojik bir sağaltım aracıdır.

Yapısal açıdan Türkçe ninniler; “Uyu yavrum”, “Uyusun da büyüsün” gibi doğrudan telkin içeren kalıplar ve “Hu hu”, “E-ee” gibi ses yansımalarıyla biçimlenir. Bu monoton ve ritmik ses öbekleri, çocuğun dikkatini odaklayarak fizyolojik bir rahatlama sağlar. Neticede ninnilerdeki her söz dizimi, çocuğun hem duygusal hem de gelişimsel ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurgulanmış işlevsel birer iletişim birimidir.

5.1. Türkçe Ninnilere Örnekler

Türkçe ninniler, kucağında sıcacık bir umut taşıyan annelerin, beşiklerin sallanışıyla başlayan ve bebeklerinin uykusunu getiren büyümlü şarkılardır. Her biri kendi hikâyesini anlatmakta, her biri kendi ezgisiyle bebeği kuşatmaktadır. Bu geleneksel şarkılar, yüzyıllardır annelerden kızlarına, babalardan oğullarına aktarılarak gelecek kuşaklara taşınmıştır. Türkçe ninnilerin sözleri, genellikle sade ve içten bir dil kullanmakta ve bebeklerin dünyasına sevgiyle dokunmaktadır. Onlar, bebeğin uykulu gözlerini kapatırken, annenin sıcaklığı ve şefkatiyle

sarılmaktadır. Türkçe ninniler, kulağa hoş gelen melodileri ve sözleriyle hem bebeklere hem de büyüklerin kalplerine dokunmaktadır. Bu şarkılar, kültürümüzün en değerli hazinelerinden biridir ve unutulmamalıdır çünkü her ninni, sevgi ve bağlılığın güzel bir ifadesidir.

Örneğin, “Dandini Dandini Dastana” adlı Türkçe ninni, farklı versiyonlarıyla bilinir. Bu ninni, bebeğin cinsiyetine bağlı olarak erkek veya kız çocuğuna söylenebilir. Şarkının sözleri, bebeğin annesinin karnından doğduğu ve ay gibi güzel olduğu anlamını taşımaktadır. Başka bir bölümde ise bebeğin büyümesi, yürümesi ve okula gitmesi dile getirilmektedir.

<i>“Uyusun da büyüsün ninni</i>	<i>Eee eee uyu yavrum ninni</i>
<i>Tıpış tıpış yürüsün ninni</i>	<i>Eee eee uyu yavrum ninni</i>
<i>Eee eeee uyu yavrum ninni</i>	<i>Dandini dandini dan ister</i>
<i>Eee eeee uyu yavrum ninni</i>	<i>Teyzesinden don ister</i>
<i>Dandini dandini danalı bebek</i>	<i>Eee eee uyu yavrum ninni</i>
<i>Elleri kolları kınalı bebek</i>	<i>Eee eee uyu yavrum ninni”</i>

(Dilçin, 2005, s. 290)

Bu ninni, Türkçe ninnilerin çoğunda olduğu gibi annenin çocuğu ile ilgili istek ve hayallerini anlatmaktadır. Sözlerin bir kısmı çocuğun uyumasını teşvik ederken (uyusun da büyüsün ninni), diğerleri çocuğun rahatlatılmasına yardımcı olmaktadır (tıpış tıpış yürüsün ninni). “Eee eeee uyu yavrum ninni” ifadesi ise bebeğin uykuya dalmaya teşvik edilmesi amacıyla kullanılan melodik ve ritmik bir ifadedir. Bu tip ninnilerde çoğunlukla bebeğin uyuması arzulanmaktadır. Ayrıca anneler ninniler aracılığıyla çocuklarının uzun ömürlü olmasını, iyi bir meslek sahibi olmasını ve yeme, içme ve giyim gibi temel gereksinimlerinin karşılanmasını dilediklerini de ifade ederler. Bu ninninin ilk kıtasında, annenin “tıpış tıpış” gibi bebeğin yürümeye başlamasını çağrıştıran söz kalıplarını kullanarak onun sağlıklı bir biçimde büyümesini temenni ettiği görülür. İkinci kıtada ise anne, bebeğine “elleri kolları kınalı” biçiminde seslenir. Bebeğe kına yakma geleneği, geçmişte yaygın olarak uygulanan kültürel bir uygulamadır.

<i>“Dandini dandini dastana</i>	<i>Dandini dandini danaylı</i>
<i>Danalar girmiş bostana</i>	<i>Kaplarımız kalaylı</i>
<i>Kov bostancı danayı</i>	<i>Kızım konak gelini</i>
<i>Yemesin lahanayı</i>	<i>Oğlum olsa saraylı</i>
<i>Huuu huuu huuu</i>	<i>Dandini dandini danaylı</i>
<i>Dandini dandini danadan</i>	<i>Benim oğlum onaylık</i>
<i>Bir ay doğmuş anadan</i>	<i>On olmasın beş olsun</i>
<i>Kaçınmamış yaradan</i>	<i>Güzellere eş olsun</i>
<i>Mevla korusun nazardan</i>	<i>Eee eee eee”</i>
<i>Huuu huuu huuu hu</i>	<i>(Artun, 1989, s. 42-43)</i>

Bu ninninin ilk dördlüğü, Türkiye’de geniş bir kesim tarafından tanınmaktadır. İlk dizelerin ve devamındaki bölümlerin farklı varyantlarına da rastlamak mümkündür. Yüzeysel olarak değerlendirildiğinde, ilk dördlük anlamsız ya da mantıksız görünebilir; ancak bazı yorumlara göre burada geçen “dana” erkek çocuğu, “lahana” ise genç kızı temsil etmektedir. Bu bağlamda annenin, oğluna ileride yapacağı eş seçimi konusunda örtük bir uyarıda bulunduğu ifade edilmektedir.

İkinci dördlükte anne, bebeğini aya benzeterek onun güzelliğini yüceltir ve nazardan korunması için Allah'a dua eder. Türk ninnilerinde bebeğin fiziksel özelliklerinin övgüyle anlatılması oldukça yaygındır. Bu amaçla annenin, bebeğin dudaklarını kiraza, kirpiklerini hilale ya da ince bir kaleme benzettiği görülür. Anne için çocuğu son derece kıymetlidir; hatta çoğu zaman meleklerle kıyaslanacak kadar güzel kabul edilir. Bu anlayış, halk arasında yaygın olan "kirpi yavrusunu severken 'benim ipek tüylü yavrum' dermiş" sözüyle de anlamlı bir şekilde ifade edilir.

Son iki dördlükte ise anne, çocuğunun geleceğine ilişkin temennilerini dile getirir; evlilik, meslek sahibi olma ve iyi bir yaşam sürme gibi dileklerini ifade eder. Bu tür beklentiler, Türk ninni geleneğinde sıkça karşılaşılan temalar arasında yer almaktadır.

'Dandini Dandini' nakaratının etimolojik kökenine bakıldığında, Eyüboğlu'na (1998) göre 'tan' sözcüğünden gelmektedir. Bu kelime, Gerard Clauson'un (1972) sözlüğünde de inkâr etmek, görevini yapmamak, sadakatsizlik anlamlarıyla açıklanmaktadır. İsmet Zeki Eyüboğlu "danlamak" sözcüğünün "tan" sözcüğünü "şaşma, şaşırma, dengesi bozulma" karşılıklarına geldiğini söylemiştir. Ayrıca "tan" sözünün Anadolu'da ayıplamak, suçlamak anlamında kullanıldığı gibi "danmak" sözünün, yine Anadolu'da yalan söylemek olduğunu belirtmektedir. Annelerimiz bu sözün anlamını belki bilerek belki de bilmeyerek yeni doğduğumuz dünyaya karşı şaşırمامızı, dengemizin bozulmasını istiyorlardı.

*“Sen bir güzel meleksin
Her gönülde çiçeksin
Sen bir güzel meleksin
Her gönülde dileksin
Sen ne şirin bebedsin
Uyu uyu gözbebeğim
Uyu uyu ninni
Sen ne şirin bebedsin
Uyu uyu gözbebeğim*

*Uyu uyu ninni
Açık sana kucağım
Şefkat tüten ocağım
Açık sana kucağım
Ağlama yavrucağım
Uyu uyu gözbebeğim
Uyu uyu ninni
Ağlama yavrucağım
Uyu uyu gözbebeğim”*

(Sürmeli, Anadolu Ninnileri, 2006 Albümü)

Bu ninni kırsal özelliklerden çok şehirselleşmiş özellikler taşıyan bir ninnidir. Ninni bebeği övme temasıyla birlikte bir annenin iyi kalpliliğini de yansıtmaktadır. Ninnide bir annenin çocuğuna olan sevgisi ve şefkati yumuşak ve rahatlatıcı sözlerle ifade edilmektedir. İlk dördlükte anne bebeğini bir meleğe, bir çiçeğe benzetir ve bebeğinin kendisi için önemini gözbebeğim diyerek yansıtır. İkinci dördlükte ise anne sevgi ve şefkat dolu bir yer olarak tanımladığı evinden bahsederek bebeğini rahatlatmaya çalışır. Ninninin ana teması bebeğin güzelliği ve masumiyeti olup anne böylesine kıymetli bir çocuğa sahip olmanın sevincini ve mutluluğunu dile getirmektedir. Ninninin sözleri ayrıca annenin bebeğe, onları rahatlatmak ve onlarla ilgilenmek için orada olduğuna dair güvence vermesiyle birlikte bir koruma ve güvenlik duygusu da iletmektedir. Ninninin genel mesajı, bebeğe annesi tarafından sevildiği ve değer verildiği duygusunu aktararak onun huzurlu bir şekilde uykuya dalmasını sağlamaktır.

*“Adalardan çıktım yayan
Kardaş atlı bacı yayan
Digel bu derlere dayan
Nenni nenni nenni nenni
Nenni bebek oy
Bebeğin beşiği çamdan
Yuvarlandı düştü damdan
Bey babası gelir Şamdan*

*Nenni nenni nenni nenni
Nenni bebek oy
Bebeğin beşiği bakır
Yerinden kalkmıyor ağır
Ben sallarım takır takır
Nenni nenni nenni nenni
Nenni bebek oy”
(Kaynak: Cafer Kırmızı)*

“Bebeğin beşiği çamdan” ninnisi olarak tanınan bu ezgi, Türkiye’de özellikle Doğu bölgelerinde yaygın biçimde söylenir. İçeriğinde, geçmişte Anadolu’da sıkça karşılaşılan göçebe yaşam tarzına dair izler bulunmaktadır.

Ninni, bir aşiret reisinin eşi olan ve uzun süre çocuk sahibi olamadığı için hem aile içinde hem de bulunduğu toplulukta mutsuzluk yaşayan bir kadının öyküsünü anlatır. Nihayet bir bebeği olur; ancak bebek henüz çok küçükken göç zamanı gelir. Kadın, bebeğinin beşiğini deveye yerleştirir ve kafile gece yolculuğuna çıkar. Yolculuk sırasında beşik bir dala takılarak geride kalır; fakat anne bunun farkına varmaz. Sabah olduğunda bebeğin devenin üzerinde olmadığını gören anne büyük bir yıkım yaşar. Bebeğiyle ilgili acı haberi alan anne akli dengesini yitirir ve yaşamının geri kalanını dağlarda yalnız başına geçirir.

Zaman içinde bu ninninin farklı varyantları ortaya çıkmıştır. Ninnide geçen yer adının ise aslında Türkiye’nin Akdeniz Bölgesi’nde, Antalya iline yakın bulunan Elmalı yöresine işaret ettiği ifade edilmektedir.

6. İngilizcede Ninni Kavramının Tarihsel Kökeni

İngilizce kelime “ninni” iki bölüme ayrılabilir: “Lull” etimolojik olarak uyku anlamına gelen “lulling” Almanca, Sanskritçe “lullen”, Flemenkçe ve İsveççe “lollen ve lula” kelimelerinden gelmektedir. “Aby”, “sükunet” anlamına gelir, çocuklarının geceleri uykuya dalmadan önce “güle güle” anlamında “good bye” ya da “bye bye” kelimelerinden türetilmiştir (Harper, 2013).

Ninniler üzerine etkileyici bir çalışma Lesley Daiken (1965) tarafından yazılmış olan *“The Lullaby Book”* adlı kitaptır. Tanınmış bir yazar olan Lesley Daikin çocuk oyunları ve ninnilerle ilgili kitaplar yazmış ve radyo programları yapmıştır. Daikin, Roman bakıcıların bebekleri uyutmak için “lalla” kelimesini kullandıklarını söyler. “Lalla” kelimesi Yunanca “laleo”, Latince “loquor” ve ayrıca Yunanca’da denizin sahilde çıkardığı ses anlamına gelen “lalle” kelimelerinin sesleri ile benzerlik gösterir. İngilizce ninni anlamına gelen “lullaby” kelimesinin uyu-bebek anlamına gelen lull-baby kelimelerinin kısaltılmış şekli olduğu da söylenmektedir. Bu teori, lullaby kelimesinin çok eski kayıtlarda rastlanan İskandinav kökenli “lull” kelimesinden türediği düşünüldüğü için öne sürülmüştür. Ancak, hecesindeki farklılıklar “lullaby” kelimesinin Latin “lullare” kelimesinden türetilmediğini de desteklemektedir.

6.1. İngiliz Kültüründe Ninniler ve Örnekleri

Her Avrupa dilinin kendine has bir ninni kültürü vardır. Yetmişlerde BBC’nin bir radyo programında Michael ninnileri “Halk şarkıları arasında belki de en kalıcı olanları uyumak istemeyen bir bebeği uyutmak için söylenmiş o güzel ve etkileyici ninnilerdir. Bazı ninni melodileri, çok gelişmiş toplumlarda söylenenler dahi, binlerce yıl boyunca neredeyse hiç

değişmemiştir. İnsanların bebeklik dönemlerinde duyduğu ninnilerin tüm ulusun müzik anlayışını belirlediği söylenir” biçiminde sunmuştur.

Ninniler, hangi dilde söylenirse söylensin, uyku getiren sesler içerir. Nasıl İspanyol anneler şarkılarını *aororo* ile kaynaştırıyorsa İngiliz anneler de *ba-ha ba-ha ba-ha ba-ha* gibi basit tekrarlayan notaları kullanırlar. Bu tip ninni söz kalıpları farklı kültürlerin de yansımasıdır. Monoton bir melodi bütün ninnilerde vardır. Bir-iki ritmi, ilk çağlardan beri canlıların ilk yaşam kıvılcımı ile duydukları, bir annenin kalp atışını andıran bir ritimdir.

İngiliz kültüründe ninniler, uzun bir geçmişe sahip olan ve bebekleri sakinleştirmek, rahatlatmak veya uyutmak amacıyla söylenen özel şarkılardır. İngiliz ninnileri, tıpkı diğer kültürlerdeki ninniler gibi, anneler, babalar ve bakıcılar tarafından kullanılmaktadır. Bu ninniler hem geleneksel hem de çağdaş formlarda mevcuttur ve İngiliz kültüründe önemli bir yer tutmaktadır.

İngilizce ninniler içe dönük veya dışa dönük şarkılarla ilişkilendirilebilir. İçe dönük ninniler bebeklerle kurulan bir çeşit iletişim tarzındadır. Dışa dönük ninniler ise dünyanın adaletini doğrular. Ninnide anlatılan her şey sakin ve rahatlatıcıdır. Baba ava, balık tutmaya, koyunları gütmeye veya un öğütmeye gitmiş olabilir. Fakat kısa zaman sonra dönecektir. Annenin veya babanın yokluğunda ninni bebekleri teselli eder ve rahatlatır. Ninnide anne babanın neden orada bulunmadığı veya nereye gittiği mutlaka açıklanır. Hediye ve ödüller de İngilizce ninnilerde önemli rol oynar. Güzel davranışlar için önerilen rüşvetler en güzel ninnileri süsler. Ninnide bahsedilen rüşvetler basit bir ödülde mümkün olmayan zenginliğe kadar değişir.

Tehdit ve cezalar da İngilizce ninnilerde vardır. İngilizce ninnilerdeki önemli bir unsur da “uyku” dan mitolojik olarak “uyku diyarı”ndaki bir kişiymiş gibi bahsedilmesidir. Bu diyarda şarkı söyleyen kuşlar, melekler, sihirli güçlere sahip periler gibi samimi ve koruyucu varlıklar bulunmaktadır.

İngiliz kültüründe çok sayıda klasik ninni bulunmaktadır. Örneğin, “Rock-a-Bye Baby” ve “Twinkle, Twinkle, Little Star” gibi ninniler, neredeyse herkesin duyduğu ve söylediği eserlerdir. Bu ninniler, genellikle bebekleri sakinleştirmek için kullanılmaktadır.

Parla Parla Küçük Yıldız

*“Parla parla küçük yıldız,
Senin ne olduğunu çok merak ediyorum.
Dünya o kadar yüksek ki,
Gökyüzünde bir elmas gibi
Parla parla küçük yıldız,
Senin ne olduğunu çok merak ediyorum.”*

Twinkle Twinkle Little Star

*“Twinkle, twinkle, little star,
how I wonder what you are.
Up above the world so high,
like a diamond in the sky
Twinkle, twinkle, little star,
how I wonder what you are”*

“Twinkle Little Star”en bilinen İngilizce ninnidir. 1761’de Fransız Ah! Vous dirai-je, Maman melodisi ile Jane Taylor’un The Star yani Yıldız adlı şiirinin birleşimidir. Beyit formunda yazılan bu şiir ilk kez, 1806’da Taylor ve kızkardeşi Ann tarafından yazılan Rhymes for Nursery yani Anaokulları için şarkılar adlı kitapta yayımlanmıştır. Şiir beş mısradan oluşmaktadır ancak sadece ilk mısrası yaygın olarak bilinir. Wolfgang Amadeus Mozart şiirin 20 farklı şeklini Variations on Ah! Vous dirai-je, Maman adı altında sssstoplamıştır (Joy, Styles & Whitley, 2010, s. 37). Bir başka hikâye de Wolfgang Amadeus Mozart’ın 4 yaşındayken kız kardeşi için bu ninni yazdığıdır (Styles, 1998).

Mavi Lavanta

*“Lavanta mavi, dilly dilly
Lavanta yeşil
Ben kral olduğumda dilly dilly,
Sen kraliçe olacaksın
Adamlarını çağır dilly dilly,
Çalıştırmaya başla
Bazılarını sabanda
Bazılarını da yabada”*

Lavender’s Blue

*Lavender’s blue, dilly dilly,
Lavender’s green
When I am King, dilly dilly,
You shall be Queen
Call up your man, dilly dilly,
Set them to work
Some to the plough, dilly dilly,
Some to the fork”
(Round Folk Song Index, s. 3483)*

Bu sözler, geleneksel İngiliz ninnisi “Lavender’s Blue”un bir bölümünü temsil etmektedir. Şarkının bu kısmında bir kral ve kraliçenin hikayesi söz konusudur. Kral, gelecekte kral olacağını belirtirken, kraliçe olacak olan kişiye hitap etmektedir. Kral, kendi adamlarını çağırarak onları işe koymasını ister. Kimilerini sabanla çalıştırmayı, kimilerini de yaba olarak bilinen tarım aletleriyle çalışmayı emreder. Bu sözler, gelecekteki krallık ve kraliçelik durumunu hayal eden ve birlikte çalışmaya başlayacak olan bu iki karakterin ilişkisini temsil eder.

“Lavender’s Blue” ninni olarak da söylenen geleneksel bir şarkıdır. Ne zaman ve kim tarafından yazıldığı bilinmese de en azından 1680 yıllarından beri var olduğu söylenebilir. Geleneksel ninniler genellikle kuşaktan kuşağa aktarılır ve zaman içinde değişebilir. “Lavender’s Blue” da bu tür şarkılardan biridir ve farklı versiyonları bulunabilir. Diğer ninnilerde de olduğu gibi nesilden nesile değişerek günümüze kadar gelmiştir.

Sus Küçük Bebek

*“Sus, küçük bebek, konuşma
Baban sana bülbül alacak*

*Ve eğer o bülbül ötmezse
Baban sana elmas yüzük alacak*

*Ve eğer o elmas yüzük matlaşırsa
Baban sana ayna alacak*

*Ve eğer o ayna kırılırsa
Baban sana bir erkek keçi yavrusu alacak*

*Ve eğer o küçük keçi yavrusu çekiştirmezse
Baban sana bir boğa arabası alacak*

*Ve eğer o at arabası devrilirse
Baban sana Rover adında bir köpek alacak*

*Eğer Rover adlı köpek havlamazsa
Baban sana bir at arabası alacak*

*Eğer o at arabası devrilirse
Sen yine de kasabadaki en şirin
küçük bebek olacaksın”*

Hush, Little Baby

*“Hush, little baby, don’t say a word.
Papa’s gonna buy you a mockingbird*

*And if that mockingbird won’t sing,
Papa’s gonna buy you a diamond ring*

*if that diamond ring turns brass,
Papa’s gonna buy you a looking glass*

*if that looking glass gets broke,
Papa’s gonna buy you a billy goat*

*if that billy goat won’t pull,
Papa’s gonna buy you a cart and bull*

*And if that cart and bull turn over,
Papa’s gonna buy you a dog named Rover*

*And if that dog named Rover won’t bark,
Papa’s gonna buy a horse and cart*

*And if that horse and cart fall down,
You’ll still be the sweetest
little baby in”*

(The Dorling Kindersley Book of Nursery Rhymes, 2000)

Bu ninni de ne zaman ve kim tarafından yazıldığı belli olmayan geleneksel bir ninnidir. Ancak bir çeşit bülbül olan “Mocking Bird” daha çok Amerika’da görüldüğü için ninninin Amerika kökenli olduğu düşünülmektedir. “Sus, Küçük Bebek” veya İngilizce adıyla “Hush, Little Baby”, çocuklara söylenen ve sakinleştirici bir etkisi olan bir ninni veya nükteli bir şarkıdır. Bu ninni, çocuklara hikâyelerle dolu bir dünya sunmaktadır. Şarkının sözleri, bir baba ve çocuğu arasında geçen bir diyalogu temsil etmektedir. Ninni, babanın çocuğuna olan sevgisini ve onun için ne kadar değerli olduğunu ifade etmektedir. Baba, çocuğuna bir dizi hediye alma vaadinde bulunur; ancak her seferinde, önceki hediye işe yaramazsa daha değerli bir hediye alacağını söyler. Bu, çocuğa sevgi ve değer verildiğini hissettirme amacını taşımaktadır. Sonunda, babanın mesajı şudur: “Sen yine de kasabadaki en şirin küçük bebek olacaksın.” Bu, çocuğa onun için hiçbir şeyin değişmeyeceğini ve sevginin en önemli şey olduğunu anlatmaktadır.

“Sus, Küçük Bebek” ninnisinin birçok varyasyonu bulunabilir ancak temel mesaj her zaman aynı kalır: Sevgi ve ilgiyle büyüyen bir bebek, en değerli hazinedir.

Uyu Güzel Bebeğim

*“Uyu güzel bebeğim
Baban ava gitti
Bir tavşan derisi getirip
Bebeğini sarmak için”*

By Baby Bunting

*“Bye baby bunting
Daddy’s gone a hunting
Gone to get a rabbit skin
To wrap his baby bunting in”*
(Roud Folk Song Index, s. 11018)

Eski İngilizcede beşik şarkılarına “Byssinge” denirdi. Örnekteki “By-” uyumak kelimesine karşılık gelir. Bu neşeli şarkı da çok eskidir. Ninni hem İngiliz anneler tarafından söylenir hem de İngilizce konuşulan yerlerde bilinir. Ninninin melodisi değişmeden günümüze kadar gelmiştir. Farklı bölgelerdeki ninnilerde olduğu gibi iyi bir davranışa karşılık çocuğa ödül vaat ediliyor. Günümüz İngilizce’sinde, “bunting” bir kuş türü veya yumuşak ve kalın bir kumaş anlamına gelebilir veya basit bir sevgi ve okşama sözü olabilir.

Uyu Bebeğim

*“Uyu bebeğim, beşiğin yeşil
Baban bir asil, annen bir kraliçe*

*Betty bir leydi, altın bir bilezik takar
Johnny bir davulcu,
kral için davul çalar*

*Uyu bebeğim, ağacın üstünde
Rüzgar estiğinde
beşik sallanacak,
Dal kırıldığında
beşik düşecek
Ve bebek düşecek”*

Rock-a-bye baby

*“Rock-a-bye, baby, thy cradle is green,
Father’s a nobleman, mother’s a queen...”*

*Betty’s a lady, and wears a gold ring;
Johnny’s a drummer
and drums for the king.*

*Rock-a-bye baby, on the treetop,
When the wind blows
the cradle will rock,
When the bough breaks,
the cradle will fall
And down will come baby, cradle and all.”*
(Roud Folk Song Index, s. 2768)

Bir halk rivayetine göre bu ninninin kökeni, 18. yüzyılın sonlarında İngiltere'nin Derbyshire bölgesinde yaşayan Betty Kenny (Kate Kenyon) isimli kadına dayanmaktadır. Kenny'nin, sekiz çocuğuyla birlikte devasa bir porsuk ağacının gövdesinde yaşadığı ve bebeğini ağacın dallarından birine asılı içi oyuk bir kütükte sallayarak uyuttuğu anlatılmaktadır. Günümüzde "Shining Cliff Woods" olarak bilinen bölgede geçtiği varsayılan bu olayda, annenin bebeğini teskin etmek için söylediği ezgilerin ninninin temelini oluşturduğuna inanılmaktadır.

Sonuç ve Tartışma

Ninnilerin temelinde, annenin çocuğuna yönelik sevgi ve şefkat duygusunun yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda ninniler, annelerin çocuklarına ilişkin beklenti, temenni ve iyi dileklerini ifade ettikleri sözlü kültür ürünleri olarak değerlendirilebilir. Toplumsal deneyimlerin ortak bir yansıması olarak annelerin çocuklarını uyutma ya da sakinleştirme sürecinde düşük tonlu bir sesle ninni söylemeleri yaygın bir uygulamadır. Bu süreçte dile getirilen ifadeler, yalnızca kelimelerden ibaret olmayıp; sevgi, şefkat ve sabır gibi duygusal değerlerin aktarımını da içermektedir.

Bireyin erken çocukluk dönemine ilişkin deneyimleri incelendiğinde, ninnilerin yalnızca içerdiği kelimeler ya da anlamsal yapı ile değil daha çok sözlerin aktarım biçimiyle anlam kazandığı görülmektedir. Nitekim çocuğun uykuya geçiş sürecinde belirleyici olan unsur, ninninin söz dizimi ya da içerdiği anlatıdan ziyade bu sözlerin ritmik ve melodik bir yapı içinde, genellikle annenin yumuşak ve sakinleştirici sesiyle sunulmasıdır. Bu durum, ninnilerin işlevinin dilsel içerikten öte duygusal ve işitsel bir etkileşim biçimi olarak değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Ninnilerin belirli bir dile ait olma zorunluluğu bulunmamaktadır; hatta kimi durumlarda anlamlı kelimelerden ziyade, ritmik ve tekrara dayalı ses örüntülerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Dolayısıyla ninniler, dilsel anlamdan bağımsız olarak sesin tonlaması, ritmi ve tekrar yoluyla oluşturduğu güven ve huzur duygusu üzerinden işlev kazanan evrensel bir iletişim biçimi olarak değerlendirilebilir. Ninnilerin evrensel niteliği, farklı coğrafyalarda ve kültürlerde benzer işlevleri yerine getirmesiyle de desteklenmektedir. Dünya genelinde annelerin ya da bakım verenlerin, huzursuz bebekleri sakinleştirmek ve uykuya geçişlerini kolaylaştırmak amacıyla benzer ses tonları ve ritmik yapılar kullanmaları, ninnilerin kültürler üstü bir ortaklık taşıdığını göstermektedir. Bu yönüyle ninniler kuşaklar boyunca aktarılan kolektif bir kültürel birikimin parçasıdır. Çalışma kapsamında sunulan örnekler ise, söz konusu tarihsel ve kültürel birikimin sınırlı bir kesitini temsil etmekte olup, ninnilerin evrensel ve süreklilik arz eden yapısına dair genel bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır.

Ninniler, zaman ve mekân sınırlarını aşan, ortak şiirsel ve müzikal mirasın bir parçası olarak değerlendirilebilir. Bu miras, ebeveynlerin ninnileri kendi söyleyiş biçimleri, ses tonları ve yorumlarıyla yeniden üretmeleri yoluyla canlılığını korumakta ve sürekli olarak yeniden inşa edilmektedir. Bu durum, ninnilerin belirli ölçüde evrensel bir ritim ve yapı sergilemesine karşın, kültürel ve bireysel farklılıklar doğrultusunda çeşitlenmesine ve özgün örneklerin ortaya çıkmasına olanak tanımaktadır. Öte yandan ninniler, Gelişli ve Yazıcı'nın (2016) belirttiği gibi, çocukların sadece uykuya geçişini kolaylaştırmakla kalmaz; aynı zamanda bilişsel ve devinışsel gelişimlerini destekleyen birer "sosyalleşme ve güven çemberi" işlevi görür. Bu yönüyle ninniler, sözlü kültür geleneğinin önemli bir unsuru olarak, kuşaklar arası kültürel sürekliliğin sağlanmasına katkıda bulunan etkili bir aktarım aracı niteliği taşımaktadır. Nitekim Aydemir, Er Aydemir ve Babacan (2015) tarafından ortaya konulan bulgular da ninnilerin yalnızca işitsel bir

uyaran değil; aynı zamanda dilsel, kültürel ve düşünsel gelişimi destekleyen çok katmanlı bir yapı sunduğunu göstermektedir.

İngilizce ve Türkçe beşik şarkılarının dilsel özellikleri ve kültürel temsilleri sözlü ürünlerin kendilerine özgü niteliklerini ortaya koymaktadır. İngilizce beşik şarkılarında, genellikle bebeğin huzur içinde uykuya dalması, annenin sevgi, koruma ve güven sağlayıcı rolü ile ilişkilendirilmektedir. Bu bağlamda söz konusu şarkıların daha çok sakinleştirici, tekrar edici ve duygusal güvenlik hissi oluşturmaya yönelik bir dilsel yapı sergilediği görülmektedir. Türkçe beşik şarkılarında doğa unsurları, mevsimsel döngüler, aile yapısı ve toplumsal değerlerin daha belirgin bir biçimde yer aldığı dikkat çekmektedir. Yazıbaşı (2024), bu toplumsal değerlerin aktarımında din dilinin ve manevi sembollerin merkezi bir rol oynadığını; “Allah” ve “Peygamber” sevgisi gibi kavramların ninniler aracılığıyla çocuğun duygu dünyasına dahil edildiğini savunmaktadır. Bu şarkılar, yalnızca çocuğu uyutmaya yönelik bir işlev üstlenmekle kalmayıp, aynı zamanda kültürel kodların ve yaşam pratiklerinin aktarımını da içeren çok katmanlı bir anlatı yapısı sunmaktadır. Her iki dildeki beşik şarkıları, annelerin bebekleriyle kurdukları duygusal bağı ve sevgi temelli iletişimi yansıtan önemli sözlü kültür unsurlarıdır. Bununla birlikte, İngilizce beşik şarkılarının daha çok bireysel huzur ve koruma temalarına odaklandığı; Türkçe beşik şarkılarının ise aile bağları, doğa ve yaşamın sürekliliği gibi daha geniş kültürel temaları ön plana çıkardığı söylenebilir. Bu yönüyle beşik şarkıları hem evrensel hem de kültüre özgü özellikler taşıyan hibrit bir yapıya sahiptir. Bu bağlamda Karpuz (2006) tarafından ifade edildiği üzere, Türkçenin gelişmiş bir iletişim, eğitim ve bilim dili olması, onun güçlü kültürel ve düşünsel temellerinden kaynaklanmaktadır. Bu değerlendirmenin, Türk kültürünün önemli unsurlarından biri olan ninniler için de geçerli olduğu söylenebilir.

İngilizce ve Türkçe beşik şarkıları, farklı kültürel bağlamlarda annelik, sevgi ve duygusal ifade biçimlerinin nasıl yapılandığını yansıtan önemli sözlü kültür ürünleri olarak değerlendirilebilir. Gerçekleştirilen karşılaştırmalı inceleme, her iki dildeki beşik şarkılarının benzer ve farklı yönlerini ortaya koyarak kültüre özgü ve evrensel unsurların birlikte nasıl işlediğine dair bütüncül bir bakış açısı sunmaktadır. Beşik şarkıları çocuk bakımına yönelik işlevsel bir araç olmanın ötesinde kültürel anlamların ve toplumsal değerlerin aktarıldığı sembolik anlatılar olarak da önem taşımaktadır. Bu yönüyle annelik deneyiminin dilsel ve kültürel temsilleri üzerinden derinlemesine bir anlayış geliştirilmesine katkı sağlamakta; farklı kültürler arasındaki benzerlik ve farklılıkların belirginleşmesine olanak tanımaktadır.

Sonuç olarak, ninnilerin dilsel, kültürel ve düşünsel gelişimi destekleyen çok katmanlı yapısı dikkate alındığında, bu unsurların formel eğitim süreçlerinde kullanılması hem Türkçenin hem de Türk kültürünün sürdürülebilirliği açısından hayati öneme sahiptir (Aydemir, Er Aydemir, & Babacan, 2015).

Öneriler

Bu çalışmanın sonuçları doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

Ninnilerin yalnızca geleneksel bir sözlü kültür ürünü olarak değil, aynı zamanda çocukların dil gelişimi, duygusal güvenliği ve kültürel kimlik kazanımı açısından önemli bir eğitim aracı olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, okul öncesi ve ilkökul düzeyindeki eğitim programlarına ninnilerin bilinçli biçimde dâhil edilmesi önerilmektedir. Özellikle Türkçe öğretiminde, ninniler aracılığıyla ritim, vurgu ve ses bilgisi çalışmalarının desteklenmesi mümkündür.

Ayrıca, ninnilerin kültürel aktarım işlevi göz önünde bulundurularak farklı yörelere ait ninni örneklerinin derlenmesi, arşivlenmesi ve dijital platformlar aracılığıyla erişime açılması önem taşımaktadır. Bu sayede hem kültürel mirasın korunması sağlanacak hem de gelecek kuşaklara aktarımı kolaylaşacaktır. Özellikle Türkiye’de farklı ağız ve lehçelerde söylenen ninnilerin kayıt altına alınması, dil çeşitliliğinin korunması açısından büyük önem arz etmektedir.

İngilizce ve Türkçe ninnilerin karşılaştırmalı incelenmesine yönelik çalışmaların artırılması da önerilmektedir. Bu tür çalışmalar, kültürlerarası iletişimi güçlendirecek ve farklı toplumların çocuk yetiştirme süreçleri hakkında daha ayrıntılı bir değerlendirme yapılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra, ninnilerin psikolojik etkileri üzerine disiplinlerarası çalışmalar yapılması önerilmektedir. Özellikle çocuk gelişimi, psikoloji ve nörobilim alanlarında yapılacak araştırmalar, ninnilerin bebekler üzerindeki bilişsel ve duygusal etkilerini daha somut verilerle ortaya koyabilir.

Son olarak, günümüzde dijitalleşmenin etkisiyle geleneksel ninni söyleme sürecinin giderek azaldığı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle ailelere yönelik farkındalık çalışmaları yapılmalı, ebeveynlerin çocuklarıyla doğrudan iletişim kurmalarını teşvik eden uygulamalar desteklenmelidir. Ninnilerin yalnızca bir müzik türü değil, aynı zamanda ebeveyn-çocuk ilişkisini güçlendiren önemli bir iletişim aracı olduğu unutulmamalıdır.

Beyanlar

Yazarın Katkıları: Birinci yazar %50, ikinci yazar %50 katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması Açıklaması: Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Telif Hakkı Beyanı: CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Destekleyen Kuruluşlar: Çalışmada destekleyen kuruluşlar bulunmamaktadır.

Etik Onay ve Katılımcı Onayı: Çalışma etik onay ve katılımcı onayı gerektirmemektedir.

İntihal Beyanı: Bu makale intihal programıyla taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

YZ Araçlarının Kullanımı: Yazarlar, bu makalenin oluşturulmasında Yapay Zekâ (YZ) araçlarını kullanmadığını beyan etmektedir.

Kaynaklar

- Ahmed Vefik Paşa. (1876). *Lehce-i Osmânî*. Tabhâne-i Âmire.
- Alptekin, A. B. (1990). Ninni. *Türk dili ve edebiyatı ansiklopedisi* (C 7, s. 63-65). Dergâh.
- Artun, E. (1989). Tekirdağ’da söylenen ninnilerden örnekler. *Türk folklorundan derlemeler* içinde. MİFAD.
- Aydemir, Ö. K., Er Aydemir, N., & Babacan, T. (2015). Türk ninnilerinin dilbilim ve dil felsefesi temelli özellikleri. *Turkish Studies: International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(16), 183-192. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8935>
- Cass-Beggs, B. ve Cass-Beggs, M. (1969). *Folk lullabies*. Oak Publications.
- Clauson, G. (1972). *An etymological dictionary of pre-thirteenth century Turkish*. Clarendon Press.
- Coşkun, N. Ç. (2013). Türk ninnilerine işlevsel yaklaşım. *Turkish Studies*, 8(9), 833-844.

- Cunbur, M. (2001). *Karacaoğlan*. Çağrı.
- Çelebioğlu, A. (1995). *Türk ninniler hazînesi*. Kitabevi.
- Demir, N., & Demir, F. (2010). *Türk ninnileri*. Sarkaç.
- Dilçin, C. (2005). *Örneklerle Türk şiir bilgisi*. TDK.
- Elçin, Ş. (1986). *Halk edebiyatına giriş*. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Eyüboğlu, İ. Z. (1998). *Türk dilinin etimoloji sözlüğü*. Sosyal.
- Farsakoğlu, A. (2006). *Türk ninnilerinde İslami motifler*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Gelişli, Y. ve Yazıcı, E. (2016). Ninniler ve çocuk eğitimindeki önemi. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 1-12. <https://izlik.org/JA59JH94GL>
- Harper, D. (2013). Lullaby. *Online Etymology Dictionary*. <https://www.etymonline.com/word/lullaby>
- Joy, L., Styles, M. ve Whitley, D. (2010). *Poetry and childhood*. Trentham Books.
- Karagöz, B. ve İşcan, A. (2016). Kültürel bellek aktarımı temelinde ninnilerin rolü: “Anneler ninnileri biliyor mu?”. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1036-1055.
- Karakaya, Z. (2014). Göstergibilimsel işlevler açısından ninniler. *Millî Folklor*, 13(102), 44-57.
- Karpuz, H. Ö. (2006). *Türkçenin çağdaş sorunları (Anadili bilinci bölümü)*. Divan.
- Kaşgarlı Mahmud. (1999). *Divanü Lugati't-Türk tercümesi* (B. Atalay, Çev.; Cilt 3, 4. bs.). Türk Dil Kurumu.
- Kramer, S. N. (1990). *Tarih Sümer'de başlar* (M. İ. Çığ, Çev.). Türk Tarih Kurumu.
- Kunos, I. (1925). *Halk edebiyatı nünuneleri: Türkçe ninniler*. Kitaphane-yi Hilmi.
- Perry, N. (2013, 20 Ocak). The universal language of lullabies. *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/magazine-21035105>
- Roud Folk Song Index. (t.y.). *Category: Roud Folk Song Index Songs*. Wikipedia. 17 Nisan 2016 tarihinde https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Roud_Folk_Song_Index_Songs adresinden erişildi.
- Styles, M. (1998). *From the garden to the street*. Cassell.
- Sürmeli, G. (Haz.). (2006). *Anadolu ninnileri* [Albüm]. Kalan Müzik.
- Şapolyo, E. B. (1938). *Halk ninnileri*. Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi.
- Şeyh Galib. (1992). *Hüsni Aşk* (O. Okay ve H. Ayan, Haz.). Dergâh.
- Şimşek, E. (2016). Anonim halk şiiri içerisinde ninnilerin yeri. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 4(8), 33-64.
- Yaltırık, H. (2013). Türkülerde “ninni” ve Sümer izleri. *Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Dergisi*, (2), 37-62.
- Yazıbaşı, M. A. (2024). Ninniler üzerine çocuğun din dili ve duygusunun gelişimi açısından bir inceleme. *Dini Araştırmalar*, 27(67), 217-244. <https://doi.org/10.15745/da.1543720>

